

Mirosław Filipiak (1961–2023)

Dwudziestego drugiego sierpnia 2023 r. w Warszawie niespodziewanie zmarł Mirosław Filipiak – długoletni pracownik naszego archiwum i redaktor językowy „Przeglądu Archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej”, który w centralnych urzędach państwowych przepracował bez mała 30 lat. Od 2011 r. był odpowiedzialny nie tylko za redakcję językową, lecz także za korektę wspomnianego „Przeglądu” (tomy 5–15).

Z wykształcenia był historykiem. Fascynowały go przede wszystkim dzieje ery napoleońskiej oraz kwestie związane z wojskowością. Był niezwykle cenionym redaktorem, posiadającym rozległe doświadczenie i swoistą intuicję, szczególnie przydatną w czasie prac nad publikacjami książkowymi.

Mirosław Kazimierz Filipiak urodził się 4 marca 1961 r. w Warszawie. Dziecięce lata spędził na warszawskich Bielanach – wraz z rodzicami i starszą siostrą mieszkał przy ul. Magiera. Tam uczęszczał do Szkoły Podstawowej nr 214 i Liceum Ogólnokształcącego im. José Martí. Maturę zdał wiosną 1980 r., a w październiku tr. podjął studia na historii Uniwersytetu Warszawskiego, w czasie których działał w Studenckim Kole Naukowym. W trzechsetną rocznicę bitwy pod Wiedniem we wrześniu 1983 r. był uczestnikiem okolicznościowego wyjazdu naukowego do Austrii. Pod koniec sierpnia 1984 r. przeprowadził prawie miesięczną kwerendę w archiwach Bolonii i Modeny w ramach stypendium przyznanego przez Uniwersytet Boloński (*Universita degli Studi Bologna*). W okresie 1985–1986 korzystał z urlopu dziekańskiego. Poświęcił go m.in. na pisanie pracy dyplomowej pt. *Korpus oficerski Pułku Strzelców Konnych Gwardii 1815–1830*, na podstawie której w styczniu 1987 r. uzyskał tytuł magistra historii.

Po ukończonych studiach zatrudnił się w Fundacji Laborem Exercens, następnie od 1988 do 1992 r. pracował jako redaktor (st. referent) w Instytucie Wydawniczym PAX. Był stypendystą Fulbrighta – w latach 1990–1991 w ramach Fulbright Visiting Scholar

Program przebywał na Uniwersytecie Stanforda, realizując projekt „Polish Collections in the Hoover Institute Archives on World War II Period”. Prowadził szerokie badania w archiwum Instytutu Hoovera. Warto nadmienić, iż Mirosław Filipiak znalazł się w doborowym gronie wybitnych badaczy – do 1990 r. stypendium Fulbrighta otrzymali tacy historycy jak: Antoni Mączak, Izabella Rusinowa, Andrzej Garlicki, Andrzej Skrzypek, Krzysztof Michałek czy Cezary Chlebowski.

Mirosław Filipiak,
1983 r. AIPN

Mirosław Filipiak,
1990 r. AIPN

Od maja do października 1992 r. był pracownikiem Fundacji Archiwum Wschodnie, a następnie Fundacji Archiwum Polski Podziemnej 1939–1956. W 1993 r. zatrudnił się w Biurze Prasy i Informacji Ministerstwa Obrony Narodowej, gdzie przepracował sześć lat, w końcowym okresie awansując na szefa oddziału. Zajmował się tam m.in. działaniami edukacyjnymi i promocyjnymi. W 2000 r. przeszedł do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, gdzie z kolei był głównym specjalistą.

W archiwum IPN rozpoczął pracę 1 sierpnia 2006 r. Początkowo był przydzielony do Sekcji Edycji Źródeł i Informacji Naukowej Wydziału Udostępniania. Do jego obowiązków w tym okresie należało opracowywanie oraz redakcja dokumentów z zasobu IPN, ale także wykonywanie korekt tekstów naukowych. W maju 2007 r., w związku z reorganizacją pionu archiwalnego, trafił do nowo powstałego Wydziału Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł. W połowie 2009 r. został tam koordynatorem Zespołu Prac Redakcyjnych i Korekt, a w październiku 2011 r. przeszedł jako starszy kustosz archiwalny do powstałej z przekształcenia wydziału Samodzielnej Sekcji Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł, gdzie okresowo zastępował w sprawach administracyjno-organizacyjnych jej kierownika. W związku z kolejną reorganizacją archiwum IPN – wiosną 2017 r. ponownie utworzono Wydział Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł (od 2022 r. Wydział Edukacji i Badań Archiwalnych) – trafił do Sekcji Prac Redakcyjnych, w której pracował aż do swojej śmierci.

Był autorem, redaktorem naukowym i edytorem kilku publikacji, w tym: *Cywilne i demokratyczne zwierzchnictwo nad silami zbrojnymi*, Warszawa 1994 (razem z Marianem Tarkowskim); *Elita jazdy polskiej*,

Warszawa 1995 (razem z Michałem Karpowiczem); *Służby prasowo-informacyjne w wybranych armiach świata* (seria: „Studia i Materiały – Biuro Prasy i Informacji Ministerstwa Obrony Narodowej”, nr 39), Warszawa 1996; *Archiwalia Ambasady RP w Moskwie–Kujbyszewie (1941–1943) i Ministerstwa Informacji i Dokumentacji (1939–1945) w zbiorach Instytutu Hoovera Uniwersytetu Stanforda*, Warszawa 2002; *Biuletyny Komitetu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego. Grudzień 1954–listopad 1956*, Warszawa

2009 (razem z Wandą Chudzik i Jakubem Gołębińskim); *Marzec 1968 w dokumentach MSW*, t. 2: *Kronika wydarzeń*, cz. 2, oprac. zbiorowe, Warszawa 2015.

Zredagował wiele publikacji przygotowanych przez pracowników AIPN, m.in.: *Stanisław Mikołajczyk w dokumentach aparatu bezpieczeństwa*, oprac. zbiorowe, Warszawa 2010; M. Majewski, *Kresowa Brygada Kawalerii w kampanii 1939 roku*, Warszawa 2011; M. Żuławnik, *Polska prasa polityczno-informacyjna na Mazowszu Północnym w latach 1918–1939*, Warszawa 2011; *Kariera SS-Oberscharführera Hermanna Baltruschata 1939–1943. Album fotograficzny funkcjonariusza Einsatzgruppe i Geheime Staatspolizei na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy*, red. nauk. J. Sawicki, Warszawa 2014; W. Kujawa, *A miało być tak pięknie... Historia Ewy i Jerzego Stolarskich*, Warszawa 2018; *W służbie dla prawdy. Prace historyczne dedykowane Zbigniewowi Nawrockiemu (1959–2017)*, red. nauk. T. Balbus i J. Bednarek, Warszawa 2019; „Najbardziej tajemniczy kraj świata”. *Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Juliána H. Bryana 1930–1959/ The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959*, red. nauk. T. Stempowski, Warszawa 2020; *Okaleczone miasto – Warszawa '39: wojenne zniszczenia obiektów stolicy w fotografiach Antoniego Sławadzkiego*, oprac. M. Majewski, Warszawa 2020 (wyd. 2).

W uznaniu zasług w dokumentowaniu i upamiętnianiu prawdy o najnowszej historii Polski został odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi (2010), a za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej – Medalem Srebrnym za Długoletnią Służbę (2015).

Mirosław był pracownikiem niezwykle zaangażowanym, identyfikującym się z misją Instytutu. Nie szczędził czasu prywatnego, nierzadko pracując nad projektami „po godzinach”. Był osobą skrupulatną, dokładną i rzetelną, szczególnie kładącą nacisk na terminowość realizowanych prac, a także – co warto podkreślić – koleżeńską, zawsze potrafiącą znaleźć wspólny język z kolegami oraz koleżankami z zespołu i wydziału. Chętnie dzielił się nabytą wiedzą i pomagał młodszym pracownikom. Miał także swoje zdanie, które potrafił bronić. Nierzadko posługiwał się ironią, jednak w sposób wysoce kulturalny i taktowny. Prywatnie, ale i w codziennej pracy, był człowiekiem o pogodnym usposobieniu, niestroniącym od śmiechu, nigdy nietracącym dobrego samopoczucia.

Włożona przez niego praca redakcyjna niezwykle wzbogacała przekazany do redakcji maszynopis. Dzięki swojej wiedzy i doświadczeniu często pomagał autorom uniknąć rażących błędów, a tekst stawał się klarowny i łatwo przyswajalny dla czytelnika. Podobno nie ma ludzi niezastąpionych, lecz luki wywołanej jego śmiercią nikt nie zdoła wypełnić. Osobę Mirosława Filipiaka zachowamy we wdzięcznej pamięci.

Msza święta i uroczystości pogrzebowe odbyły się 31 sierpnia 2023 r. na Cmentarzu Komunalnym Północnym w Warszawie.

Marcin Majewski
ORCID: 0009-0000-5790-464X